

“සමුද්‍රිකා” මුහුදු පුරාවිද්‍යා සමුළුව හා ප්‍රදර්ශනය

2013 මාර්තු 20

සාරාංශ පත්‍රිකා

ප්‍රධාන සංස්කාරක

ඩබ්ලිව්. එම්. චන්ද්‍රරත්න

සංස්කාරක මණ්ඩලය

මහින්ද කරුණාරත්න

නන්දදාස සමරවීර

රුක්ෂාන් පියන්දන

සංවිධානය

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය හා මුහුදු පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය

ගාල්ල ව්‍යාපෘතිය, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල

සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු අමාත්‍යාංශය

බාලදක්ෂ මාවත, කොටුව, ගාල්ල.

© මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය හා සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය,
2013

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ හා සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයේ
ප්‍රකාශනයකි.

ගාල්ල ව්‍යාපෘතිය, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල,

බාලදක්ෂ මාවත,

කොටුව, ගාල්ල.

පිටි කවරය : පොලොන්නරුව දිස්ත්‍රික්කයේ, දූවේගල මුල් බ්‍රාන්ච්
ශිලා ලිපිය ආශ්‍රිතව දක්නට ලැබෙන සංකේතයකි. මහාවාච්ච
පරණවිතාන බ්‍රාන්ච් නොවන සංකේත ලෙස මෙම සංකේත
හඳුන්වනු ලැබේ.

පරිගණක සංස්කරණය : මහින්ද කරුණාරත්න, චම්ලා කුමාරි,
චන්සලා සංජීවනී

මුද්‍රණය : උපුලි ඕෆ්සෙට් ප්‍රින්ටර්ස්

73, මොරිස් මාවත, ගාල්ල.

සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු ගරු අමාත්‍යතුමන්ගේ පණිවිඩය

ගාල්ල සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයට වසර 03 ක් පිරීම නිමිත්තෙන් සංවිධානය කර ඇති සමුද්‍රිකා මුහුදු පුරාවිද්‍යා සමුළුව හා ප්‍රදර්ශනයට පළමුව මාගේ හෘදයාංගම සුභ පැතුම් එක් කර සිටිමි.

අප රටේ කෞතුකාගාර ඉතිහාසය ක්‍රි. පූ 03 සියවස දක්වා ම දිව යනු ලබයි. එනම් දේවානම් පියතිස්ස රජු සමයේ දී ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේගේ දකෂිණ ශාඛාව රැගෙන සංඝමිත්තා තෙරණීන් වහන්සේ මෙරටට වැඩම කළ අතර එම වැඩම කළ නෞකාවේ කොටස් තුනක් වන කුඹ ගස, පළපත හා කෙහිපාතය යන කොටස් තුන රජතුමා විසින් හික්කුන් වහන්සේලා වෙනුවෙන් තැනූ ආරාම සංකීර්ණ වන චුලංගන, මහාංගන හා සිරිවඩ්ඛිත යන ගොඩනැගිලි තුනෙහි තැන්පත් කර ප්‍රදර්ශනය කරන ලද බව මහාවංශයේ සඳහන් වේ. ඒ අනුව ලොව ප්‍රථම සමුද්‍ර කෞතුකාගාරය ස්ථාපිත කෙරුණේ අප රටේ යැයි මහත් අඛණ්ඩයෙන් අපට ප්‍රකාශ කළ හැකිය.

අතීතයේ සිට ශ්‍රී ලංකාව ජාත්‍යන්තර වෙළඳ මාර්ගයේ ප්‍රධානතම තැනක් ගත් අතර දකෂිණ වෙරළ තීරය එහි දී ඉතා වැදගත් වී ඇත. එම අතීත ශ්‍රී විභූතිය මෙතෙක් පවත්වාගෙන යමින් වර්තමානය වන විට ශ්‍රී ලංකාව ජාත්‍යන්තර අවධානය හා ආකර්ෂණය දිනා ගනිමින් පවතී. මෙහි දී රටේ පුරාතන නාවික වෙළඳ කටයුතු මෙන්ම වෙරළාසන්න ක්‍රියාකාරකම් ගැන අධ්‍යයනය කිරීම කාලීන මෙහෙවරක් වී ඇත.

මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණ කටයුතු ඉතා ඉහළ මට්ටමින් කරගෙන යාමට හැකි අප කලාපයේ මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥයින් පිරිසක් සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු අමාත්‍යාංශය යටතේ පවතින මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ ගාල්ල මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය සතුච්ච ඉතාම අඛණ්ඩයට හා සතුවට ද හේතුවන කාරණයකි. තවද එසේ පර්යේෂණ වලින් සොයා ගන්නා පුරාවස්තු හිසි සංරක්ෂණයට භාජනය කර ප්‍රදර්ශනය කිරීමට

ඉතා ආකර්ෂණීය කෞතුකාගාරයක් තිබීමත් ශ්‍රී ලාංකීය සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා ක්ෂේත්‍රයට ආලෝකයක් වේ.

මුහුදු පුරාවිද්‍යාවට අදාළ තේමාවන් රැසක් යටතේ පාසල්, විශ්වවිද්‍යාල සිසුන් මෙන්ම බාහිර සමාජය ද දැනුවත් කිරීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් සංවිධානය කෙරුණු මෙම සමුළුව ඉතා සාර්ථක උත්සාහයකි. විඛේනි වීම සමුළුව හා ප්‍රදර්ශනය මහත් වූ සාර්ථකත්වයක් ලබා ගනිමින් රටේ ජාත්‍යන්තර සම්බන්ධතා වැඩි දියුණු කර ගැනීමට රැකුලක් වෙමින් අපේ උරුමය ආරක්ෂා කිරීමටත් ප්‍රවලිත කිරීමටත් දායක වන අතර ඒ සඳහා මාගේ සුභාශිංසන නොමදුව පිරිනමමි.

ටී. ඩී. ඒකනායක

අමාත්‍යය,

සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු අමාත්‍යාංශය,

8 වන මහල,

සෙන්සිටිවය,

බත්තරමුල්ල.

සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ

ලේකම්තුමාගේ පණිවිඩය

සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු අමාත්‍යාංශය යටතේ පවතින මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ වික් පර්යේෂණ අංශයක් වශයෙන් මුහුදු පුරාවිද්‍යා විෂය මතත් දියුණුවට පත්වෙමින් පවති යි. ඒ අනුව ගාල්ලේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයත්, සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයත්, විවිධ ගවේෂණ, සංරක්ෂණ, පර්යේෂණ ආදී කටයුතු සිදු කරමින් ශ්‍රී ලාංකීය මුහුදු පුරාවිද්‍යා ක්ෂේත්‍රය කැපී පෙනෙන මට්ටමකට රැගෙන විත් ඇත.

මේ වසරේ සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය ආරම්භ කිරීමේ තෙවන සංවත්සරය සමරනු වස් සංවිධානය කෙරුණු මෙම 'සමුද්‍රිකා' මුහුදු පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ සමුළුව හා ප්‍රදර්ශනය ශ්‍රී ලංකාවේ සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යාවේ ආරම්භය විකාශය මෙන්ම මේ වන විට ලබා ඇති දියුණුව පිළිබඳව මහජනයා දැනුවත් කිරීමට අනගි අවස්ථාවකි.

තිස් වසරක යුධ වාතාවරණය නිමා වී සාමය උඩු වී ඇති මේ මෙහෙතෙක් ජාත්‍යන්තරයේ අවධානය ශ්‍රී ලංකාව වෙත යොමු වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාව ආසියාවේ ආශ්චර්ය බවට පත් කිරීම කරා අප යන ගමනේ දී අතීතයේ සිට පෙර අපර දෙදිග මුහුදු මාර්ගයේ සංධිස්ථානයක් වූ ද ජාත්‍යන්තර වෙළඳාමේ ප්‍රබලත ම මධ්‍යස්ථානයක් වූ ද අප රටේ වීම ප්‍රෞඩ ඉතිහාසය අනාවරණය කරගෙන දෙස් විදෙස් ප්‍රජාව දැනුවත් කිරීමට මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයටත් සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයටත් මහඟු වගකීමක් පවතියි.

මේ වසර ආරම්භයේ දී එංගලන්තයේ 'ලෙයිස්ටර්' විශ්ව විද්‍යාලයේ පැවති සමුළුවකට සහභාගී වීමටත් එහි දී සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ දේශන හා පර්යේෂණ පත්‍රිකා ඉදිරිපත් කිරීමටත් අප මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥයින්ට අවස්ථාව ලැබිණි. එහි දී මුළු ආසියාවම නියෝජනය කිරීමට අවස්ථාව ලැබී තිබුණේ අප කණ්ඩායමට වීම අපට මහත් ආඩම්බරයට කරුණක් වන අතරම මෙලෙස ජාත්‍යන්තර මට්ටමකට

අපගේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා අංශය දියුණු වී ඇති බවට එය සාධක සපයයි. තවදුරටත් ජාත්‍යන්තර සහයෝගයත් සමග ගෝලීය මුහුදු පුරාවිද්‍යා ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රමුඛතමයන් අතරට ළඟාවීමට අපට හැකියාවක් ඇති වනු නියත ය.

මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ විධායක නිලධාරී ලෙස මා, ගරු අමාත්‍යතුමාගේ උපදේශකත්වය යටතේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්තුමාගේ සහයෝගය ද ඇති ව මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ හා කෞතුකාගාරයේ සේවක මණ්ඩලයට තම අපේක්ෂිත ඉලක්ක ළඟා කර ගැනීමට අවශ්‍ය සියලු සහයෝගය ලබාදෙන බවට පෙරොන්දු වන අතරම මෙම කටයුතු සාර්ථකව කරගෙන යාමට මාගේ හෘදයාංගම සුභාසිංහනය මේ අවස්ථාවේ දී පිරිනමමි.

වසන්ත ඒකනායක

ලේකම්,

සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු අමාත්‍යාංශය,

8 වන මහල,

සෙන්සිටිපාය,

බත්තරමුල්ල.

මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් තුමාගේ පණිවිඩය

අදින් වසර 03 කට පෙර 2010 මාර්තු මස 04 වන දින මුළු දකුණු ආසියාවේ ම පළමු හා එකම සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය ලෙස ගාල්ල සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය ආරම්භ වීම සැමරීම සඳහා සමුද්‍රිකා නමින් මුහුදු පුරාවිද්‍යා සමුළුවක් හා ප්‍රදර්ශනයක් සංවිධානය කිරීම පිළිබඳව පළමුව ගාල්ල මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ හා කෞතුකාගාරයේ සේවක මණ්ඩලයට මාගේ සුභාශිංසන පිරිනමමි.

ක්‍රි.පූ 3 වන සියවසේ දී ලොව ප්‍රථම සමුද්‍ර කෞතුකාගාරය ස්ථාපිත කළ ශ්‍රී ලංකාවේ නූතන මුහුදු පුරාවිද්‍යාව ප්‍රවර්ධිත වීම ආරම්භ වන්නේ 60 දශකයේ දී ය. එනම් දකුණු මුහුදේ මහාරාවණා පරය අසල ගිලී ගොස් තිබූ රිදී කාසි නැව සොයා ගැනීමත් සමඟ ය. මෙකල මෙම කටයුතු කරනු ලැබූයේ රොඩ්නි පෝන්ක්ලස්, මයික් විල්සන්, ශ්‍රීමත් ආතර් ශ්‍රී ක්ලාක් යන මහත්වරුන් ය. නමුත් මෙම කෙරුණු කටයුතු පුරාවිද්‍යාත්මක හා විද්‍යානුකූල ධර්ම තොර වීවා විය.

මින් පසුව 1963 වර්ෂයේ දී පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව මඟින් කරන ලද ආරාධනාවකට අනුව පීටර් ත්‍රෝක් මෝටින් මහතා විසින් මහාරාවණා පරය ආශ්‍රිතව ගවේෂණයක් සිදු කරනු ලැබීය. ඉන් අනතුරුව 1980 දශකය තුල දී මෙහි ඇති වූ ප්‍රසිද්ධියත් සමඟ මේ සම්බන්ධ හීනි පද්ධතියක් ගෙන වීමට නාරා ආයතනය කටයුතු කරන ලදී. 1984 දී පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, නාරා ආයතනය හා වෙළඳ හා නාවික අමාත්‍යාංශය එක්ව සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ ප්‍රථම වැඩ මුළුව පවත්වන ලදී.

1986 වර්ෂයේ දී පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනයෙහි පැවැත්වූ පළමු වන ජාතික පුරාවිද්‍යා සමුළුව සඳහා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව නියෝජනය කරමින් පී. යූ. වීරවර්ධන මහතා ශ්‍රී ලංකාවේ සමුද්‍ර ඉතිහාසය හා පුරාවිද්‍යා න්‍යායික රාමුවක් නමින් පර්යේෂණ පත්‍රිකාවක්

ඉදිරිපත් කරන ලදී. පසුව විවකට පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනයේ ප්‍රධානියා වූ මහාචාර්ය සේනක බණ්ඩාරනායක මහතා කිමිඳුම් කෙණ්‍රියට සම්බන්ධ පිරිස් හා පුරාවිද්‍යාවට උනන්දු වූ කන්ඩායමක් සමඟ මුහුදු පුරාවිද්‍යා වැඩ කටයුතු ආරම්භ කරන ලදී. මෙය බොහෝ විට ලංකාවේ පුරාවිද්‍යා කණ්ඩායමක් සමඟ මුහුදු පුරාවිද්‍යා වැඩ කටයුතු ආරම්භ කළ ප්‍රථම අවස්ථාව විය. එම කණ්ඩායමේ සාමාජිකයෙකු ලෙස චදා මම ද වියට සහභාගී විය. මේ අනුව ලංකාවේ ප්‍රථම නිල ලත් මුහුදු පුරාවිද්‍යා කණ්ඩායම ලෙස අප චදා වැඩ කටයුතු ආරම්භ කරන ලදී.

මෙලෙස ආරම්භ වූ මුහුදු පුරාවිද්‍යා වැඩ කටයුතු වල වර්ධනය අවස්ථාවක් ලෙස 1992 දී ආරම්භ කරනු ලැබූ ගාලු වරාය ව්‍යාපෘතිය පෙන්වාදිය හැකිය. මහාචාර්ය කෙනත් මැක්ලන් මහතාගේ මූලිකත්වයෙන් යුතුව කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුව, පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනය, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල හා විශ්ව විද්‍යාල කීපයක් එක්ව මෙම ව්‍යාපෘතිය කරගෙන යන ලදී. විශේෂ පෙරමි ශ්‍රීන් අදී විදේශ මහාචාර්යවරුන්ගේ නොමද අනුග්‍රහය ද හිමි විය. මෙය අනාගතයේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා කෙණ්‍රියේ දැවැන්ත වර්ධනයට මූල බීජ වැපිරීමක් විය. ඒ අනුව දකුණු ආසියාවේ පමණක් නොව මුළු මහත් ආසියාකරයේම ප්‍රධානතම හා ප්‍රමුඛතම මට්ටමේ මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥයින් කණ්ඩායමක් ගාල්ල මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය සතු විය.

මෙසේ වර්ධනය වූ ශ්‍රී ලංකාවේ මුහුදු පුරාවිද්‍යාව 2004 වර්ෂයේ දී ඇති වූ සුනාමි අනතුරින් මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය මුළුමනින් ම විනාශයට පත් විය. නමුත් ඉතා ඉක්මනින් පෙරටත් වඩා ඉහළ මට්ටමකට හැරී සිටීමට ගාල්ල මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයට හැකි විය. ඒ අනුව අද වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධානතම හා වැඩිම මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥයින් සිටින ඒකකය මෙන් ම දකුණු ආසියාවේ එකම සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල යටතේ පාලනය වීම ඉතාමත් ආඩම්බරයට කරුණකි.

අද දින මුහුදු පුරාවිද්‍යාවේ ආරම්භය හා විකාශනයත්, මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ පර්යේෂණ, අන්තර් ජාතික සබඳතා හා වැඩමුළු, සමුද්‍ර පුරාවස්තු සංරක්ෂණයත් සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයේ ආරම්භය හා විකාශනයත් එහි නව ප්‍රවණතා යන තේමාවන් යටතේ දේශන ඉදිරිපත් කිරීම තුළින් වඩා මෙදා තුර ශ්‍රී ලංකාවේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා විෂය ලබා ඇති දියුණුව සම්බන්ධයෙන් පාසල්, විශ්වවිද්‍යාල හා බාහිර සමාජ ප්‍රජාව දැනුවත් කිරීමේ මෙම උත්සාහය මහත් ප්‍රශංසනීය වේ.

මෙමගින් සමාජ ප්‍රජාව තුළ දැනුවත් භාවයක් මෙන්ම මුහුදු පුරාවිද්‍යා උරුමය ආරක්ෂා කිරීමේ උද්යෝගය හා ඕනෑකම දියුණු කිරීමට මෙම සමුද්‍රිකා වැඩසටහන ඉවහල් වනු ඇතැයි යන්න මාගේ විශ්වාසයයි. මෙවැනි කාලීන කටයුත්තක් සංවිධානය කිරීම ගැන මෙම සේවක මණ්ඩලයට මාගේ ස්තූතිය හා ප්‍රණාමය පුද කරන අතරම ඉදිරියේ දී දකුණු ආසියාවේ ම කීර්තිමත් සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා ආයතනය ලෙස වර්ධනය කරගැනීමට මාගේ උපරිම සහයෝගය ලබාදීමට කටයුතු කරන අතර ඔබ සියලු දෙනාගේ උත්සාහය සඵල වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමි.

පුරාවිද්‍යාඥ, මහාචාර්ය ගාමිණී අධිකාරි,

අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්,

මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල

ස්ථානභාර නිලධාරීතුමාගේ පණිවිඩය

දශක දෙකක් පුරාවට සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යාව හා සබැඳි මාගේ ජීවිතයේ “සමුද්‍රිකා” මම දකින්නේ විශිෂ්ටත ම ඇරඹුම් ලක්ෂ්‍යයක් ලෙසිනි. මෙය ජීවිතයේ සිහිනයක් ලෙස පැවති බලාපොරොත්තුවකි. භෞතික හා මානව සම්පත් උග්‍රතාවයන් මධ්‍යයයේ අප ආ ගමන ඉතා දුෂ්කර ය. අපමණ සාමුද්‍රික පුරාවිද්‍යා උරුමයන්ගෙන් හෙබි මෙම මව්බිම වටා පිහිටි සමුද්‍ර තීරය ඒ උරුමය ජාතිය හමුවේ අනාවරණය කරන්නට අපගේ කණ්ඩායම ගන්නා වූ උත්සාහයේ අග්‍රඵලය ලෙස “සමුද්‍රිකා” හඳුන්වා දෙනු කැමැත්තෙමි.

මෙම උත්කෘෂ්ට වූ කාර්යය භාර්යය “සමුද්‍රිකා” ඔස්සේ ශ්‍රී ලාංකේය ජාතිය වෙත අනාවරණය කිරීමට පසුබිම සකසා දුන් සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු පිළිබඳ ගරු අමාත්‍යය ටී. ඩී. ඒකනායක මැතිතුමන්ටත් සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ ගරු ලේකම් වසන්ත ඒකනායක මැතිතුමාටත් මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් පුරාවිද්‍යාඥ, මහාචාර්ය ගාමිණී අදිකාරී මැතිතුමාත් ඇතුළු අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයටත් මෙම අවස්ථාවේ දී මාගේ ගෞරවාන්විත ස්තූතිය පුදකර සිටිමි.

තව ද දිවා රෑ හිඳි හො ලබා මෙම දුෂ්කර කාර්යය අතිශයින් සාර්ථකව ඉදිරිපත් කිරීමට මා වෙත දැක්වූ සහාය වෙනුවෙන් මම මාගේ විවිධ තරාතිරම්වල කාර්ය මණ්ඩල සාමාජික මහත්ම මහත්මීන්ට ස්තූති පූර්වක ප්‍රණාමය පුදකර සිටිමි.

ඩබ්. එම්. චන්ද්‍රරත්න

ස්ථානභාර නිලධාරී,

මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල,

ගාල්ල ව්‍යාපෘතිය,

ගාල්ල.

ශ්‍රී ලාංකේය මුහුදු පුරාවිද්‍යාවේ ආරම්භය හා විකාශය: 1960-1992

**ඒ. එම්. ඒ. දයානන්ද, මුහුදු පුරාවිද්‍යා විකකය, මධ්‍යම සංස්කෘතික
අරමුදල , කොටුව, ගාල්ල**

ශ්‍රී ලංකාවේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන්හි ඉතිහාසය 1960 දශකය දක්වා ගමන් කරයි. 1960 වර්ෂයේ දී ආතර් සී ක්ලාක්, මයික් විල්සන් හා රොඩ්නි ජොන්ක්ලස් ඇතුළු කණ්ඩායම විනෝදය හා කෞතුක වස්තූ වත්රැස් කිරීම සඳහා මහාරාවණා පරය ආශ්‍රිතව ගවේෂණ කටයුතු වල නිරත වූහ. එහි දී මුහුදු පත්ලේ තැන්පත්ව ඇති කෞතුක වස්තූ අනාවරණය වූ අතර එය දියයට පුරාවිද්‍යා උරුම ගවේෂණයේ පුරෝගාමී අවස්ථාවක් විය. එහි දී රිදී කාසි නැව හා බෝතල් නැව ලෙස හඳුන්වන ගිලි ගිය නෞකාවන් පිළිබඳව සාධක අනාවරණය කරගැනීමට හැකිවිය. ලෝකප්‍රකට මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥයකු වන පීටර් ත්‍රොක් මෝටන්ගේ සහයෝගය හා ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනු දැනුම පර්යේෂණයට හිමිවිය. එය ශ්‍රී ලංකාවේ දියත් කරන ලද දිය යට පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන්හි හැරවුම් ලක්ෂය ලෙසින් හැඳින්විය හැකි ය. පර්යේෂණ කණ්ඩායම රිදී කාසි නැව ආශ්‍රිතව සිදු කළ ගවේෂණයේ දී අවශ්‍යය දත්ත හා මිනුම් ලබා ගැනීම, පුරාවස්තු එක්රැස් කිරීම, කුඩා පර්යේෂණ කැණීමක් සිදු කිරීම, සැලසුම් නිර්මාණය හා ජායාරූපමය වාර්තාකරණය සිදු කළ අතර “Treasure of the Great Reef” ග්‍රන්ථය තුළින් එය ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. පර්යේෂණයට පසුව නිර්මාණය වූ රන්මුතු දූව සිනමා පටය, ක්ලාක්ගේ වාර්තා හා ග්‍රන්ථ පාදක කොට ගෙන ලාංකේය දිය යට උරුමය පිළිබඳව පැවති අවධානය වර්ධනය විය. 1960 දශකයට පසුව 1990 දශකය දක්වා දිවයින ආශ්‍රිතව සැලකිය යුතු මට්ටමේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා ක්‍රියාවලියක් සිදු වූ බවට වාර්තා වී නොමැත. 1982 වර්ෂයේ පිහිටවන

ලද ජාතික ජලජ සම්පත් නියෝජිත ආයතනය (NARA) මගින් ලාංකේය සාගරික සම්පත් හා සම්බන්ධ නීති සම්පාදනය කරන ලද අතර එම නීති මගින් සාගරය ආශ්‍රිත පුරා ස්ථාන ආරක්‍ෂා කිරීමට ද මග පෑදුවේ ය. 1984 වර්ෂයේ දී (NARA), ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව හා වෙළෙඳ හා නාවික අමාත්‍යාංශය එක්ව සාගර පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳව ප්‍රථම වැඩමුද්‍රාවක් පවත්වන ලදී. 1986 වර්ෂයේ පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනයේ දී පවත්වන ලද පුරාවිද්‍යා සමුළුව වෙත ප්‍රසන්න විරවර්ධන විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද “ශ්‍රී ලංකාවේ සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යාවට හා ඉතිහාසයට න්‍යායික රාමුවක්” යන පර්යේෂණ මාතෘකාව පසුකාලීන මුහුදු පුරාවිද්‍යා ක්‍රියාකාරකම් සඳහා බලපෑවේ ය. 1986 වර්ෂයේ දී ප්‍රසන්න විරවර්ධන ඇතුළු කිමිදුම් කණ්ඩායම විසින් ශ්‍රී ලංකා සබ් ඇක්වා ක්ලබ් (Sri Lanka Sub Aqua Club/ SLSAC) පිහිටුවා ගනු ලැබූ අතර 1989 වර්ෂයේ දී SLSAC විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද මුහුදු පුරාවිද්‍යා ව්‍යාපෘති සඳහා මූල්‍යමය සහය ලබා ගැනීම සඳහා Maritime Heritage Trust (MHT) ලෙසින් අරමුදලක් පිහිටුවන ලදී. SLSAC ගාල්ල වරාය ආශ්‍රිතව “A” අක්ෂරයෙන් හඳුන්වන නෞකාව පිළිබඳව පර්යේෂණ සිදු කළේය. 1990 වර්ෂයේ දී පවත්වන ලද පුරාවිද්‍යා ශත සංවත්සරික සමුළුවේ දී මුහුදු පුරාවිද්‍යා අංශයක් ශ්‍රී ලංකාව තුළ බිහි විය යුතු බව යෝජනා විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙසට 1992 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව හා බටහිර ඔස්ට්‍රේලියානු කෞතුකාගාරය එක්ව ගාලු වරාය ආශ්‍රිතව ගෙනගිය මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන්ගේ පසුබිම මත මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ ආරම්භය සිදු විය. එය ලාංකේය මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන්ගේ කේන්ද්‍රස්ථානය බවට පත්විය.

මූධ්‍ය පද - මුහුදු පුරාවිද්‍යාව, ආතර් සී ක්ලාක්, රාවණ පර, රිදී කාසි නැව, බෝතල් නැව, SLSAC

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ දශක දෙකක පර්යේෂණ: 1992-2013

**හන්ද්‍රාස සමරවීර, මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥ, මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය, මධ්‍යම
සංස්කෘතික අරමුදල, ගාල්ල ව්‍යාපෘතිය**

1992 වර්ෂයේ දී ආරම්භය සහිටුනත් කළ මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ (Maritime Archaeology Unit/ MAU) පර්යේෂණ ඉතිහාසය 2013 වර්ෂය වන විට දශක දෙකක් සම්පූර්ණ කර ඇත. දශක දෙකක කාල පරිච්ඡේදයේ දී MAU විසින් අත්කර ගන්නා ලද ප්‍රගති සමාලෝචනය පර්යේෂණ පත්‍රයේ අරමුණ වේ. සාගරය ආශ්‍රිත පුරාවිද්‍යා ගවේෂණ, කැණීම්, සංරක්ෂණ, ප්‍රකාශන, දේශීය-විදේශීය පුහුණු වැඩමුළු, සහයෝගිතා ව්‍යාපෘති, දිය යට සංචරණ ආකර්ශන ව්‍යාපෘති, දේශීය විදේශීය සම්මන්ත්‍රණයන්හි පර්යේෂණ පත්‍රිකා ඉදිරිපත් කිරීම, පොදු මහජනතාව හා කිමිදුම් ප්‍රජාව දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන්, අන්තර්ජාල වෙබ් අඩවි නිර්මාණය, විද්‍යුත් සඟරා කලාප ආදී විවිධ ක්ෂේත්‍ර පුරා විහිදුනු ක්‍රියාකාරකම් සමූහයක් මෙම දශක දෙක තුළ දී සිදුකොට ඇත. ශ්‍රී ලංකාව වටා දිවෙන කිලෝමීටර 770 වන මුහුදු තීරය මුළුමනින් ම ආවරණය වන පරිදි පර්යේෂණ කටයුතු නිම කිරීම සඳහා ඉතා විශාල කාල පරාසයක් හා විශාල සම්පත් ප්‍රමාණයක් අවශ්‍යය වේ. මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය විසින් අවම වශයෙන් ඉහත ප්‍රමාණයෙන් හතරෙන් තුනක වත් ප්‍රතිශතයක පර්යේෂණ සිදුකර තිබීම ඒකකයේ කැපවීම හා අභියෝග ජයග්‍රහණ කිරීම පිළිබිඹු කරන කරුණක් වේ. 1992 වර්ෂයේ දී ගාලු වරාය ආශ්‍රිතව ප්‍රථම මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණය ආරම්භ කළේය. පර්යේෂණය මගින් දියයට පුරාවිද්‍යා ක්ෂේත්‍ර 26ක් අනාවරණය කරගැනීමට හැකියාව ලැබී ඇති අතර ඉන් 12ක් පමණ නාවික යාත්‍රාවන් වේ. ඒ අතරින් ඕලන්ද පෙරදිග ඉන්දීය වෙළඳ සමාගමට අයිතිව පැවති ඇවොන්ස්ටර් (සැඳූ තරුව) නෞකාව

හඳුනා ගැනීමට හැකිවිය. 2001 වර්ෂයේ දී ආරම්භ කළ ඇවොන්ඩ්ස්ටර් විද්‍යාත්මක දියයට පුරාවිද්‍යා කැණීම හා ස්ථානීය (*In-situ*) සංරක්ෂණ ක්‍රියාවලිය ලාංකේය මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඉතිහාසයේ සංධිස්ථානයක් ලෙස හැදින්විය හැකි ය. ගාලු වරාය පදනම් කරගනිමින් ක්‍රියාත්මක වූ මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ පර්යේෂණයන් ඉන් ඔබ්බට දියත් කිරීම 2004 වර්ෂයෙන් පසුව සිදු වූ විශේෂ ක්‍රියාවලියක් වේ. ඒ අනුව දකුණු මුහුදු වෙරළ තීරයේ වැදගත් දිය යට පුරාවිද්‍යා ස්ථාන වන කිරින්ද ආශ්‍රිත මහාරාවණා, කුඩාරාවණා හා අම්බලන්ගොඩ පැරණි වරාය ආශ්‍රිත මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණ දියත් කරන ලදී. ගොඩනැගෙමින් පැවති මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය 2004 වර්ෂයේ ඇති වූ මහා සුනාමි ව්‍යසනයෙන් මුළුමනින් ම විනාශයට පත් විය. භෞතික සම්පත් සියල්ල විනාශ වූ අතර කැණීම් මඟින් වකතු කරගත් පුරාවස්තු සියයට අසූවකට වැඩි ප්‍රමාණයක් අස්ථානගත වූයේ ය. විදේශ ආධාර මත නැවත කටයුතු ආරම්භ කිරීමට ඒකකයට හැකියාව උදා වූ අතර ශ්‍රී ලංකාව වටා ආවරණය වන පරිදි මූලික ගවේෂණ කිහිපයක්ම සිදුකරනු ලැබිණි. ලාංකේය වෙරළ තීරය කලාප කීපයකට වෙන්කොට ගනිමින් ගවේෂණ සිදුකළේය. දකුණු දිග මුහුදු තීරය ආශ්‍රිත මහාරාවණා හා කුඩාරාවණා, ගොඩවාය, හික්කඩුව , අම්බලන්ගොඩ ආදී ස්ථානයන් හි ගවේෂණයන් මඟින් නාවික කෙණ්ටු රාශියක් පිළිබඳව කරුණු අනාවරණය කරනු ලැබීය. ඓතිහාසික ගොඩවාය වරාය ආශ්‍රිතව ගිලිගිය, විද්‍යාත්මක කාලනිර්ණය අනුව වසර දෙදාහකට වඩා පැරණි මුහුදු පුරාවිද්‍යා ස්ථානය වැදගත් සොයා ගැනීමක් ලෙසින් හැදින්විය හැකිය. 2011 වර්ෂයේ දී හලාවත සිට මන්නාරම දක්වා සිදු කළ වයඹ දිග ගවේෂණය මඟින් කලාපයේ වැදගත් මුහුදු පුරාවිද්‍යා තොරතුරු රැසක් අනාවරණය විය. 2012 මාර්තු මාසයේ දී අම්බලන්ගොඩ ධීවර වරාය ආශ්‍රිත දියයට කැණීමක් හා අවට කලාපයේ ගවේෂණයක් සිදුකරන ලදී.

2012 වර්ෂයේ දී නැගෙනහිර ප්‍රදේශයේ මුලතිව් සිට පානම දක්වා සිදු කළ මූලික ගවේෂණයේ දී ගිලිණු නාවික යාත්‍රාවන් 16ක හා වෙනත් පුරාවිද්‍යා ස්ථාන 5ක් පිලිබඳව තොරතුරු අනාවරණය කිරීමට හැකිවිය.

මූධ්‍ය පද - මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය (MAU), මුහුදු පුරාවිද්‍යා ගවේෂණ, මුහුදු පුරාවිද්‍යා කැණීම්, ඇවොන්ඩිස්ටර්

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය: අන්තර්ජාතික සබඳතා හා වැඩමුළු

ඩබ්ලිව්. එම්. චන්ද්‍රනේත්‍ර, ස්ථානභාර නිලධාරී හා කෞතුකාගාර පාලක, මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය හා සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය, ගාල්ල ව්‍යාපෘතිය, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල

1992 වර්ෂයේ දී ගාලු වරාය ආශ්‍රිතව මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන් ආරම්භ විය. බටහිර ඕස්ට්‍රේලියානු කෞතුකාගාරය, නෙදර්ලන්ත ඇම්ස්ටර්ඩෑම් කෞතුකාගාරය, ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනය, ජේරාදෙණිය විශ්ව විද්‍යාලය ඒ සඳහා සහභාගි වූයේය. මුහුදු පුරාවිද්‍යාව විෂයක් ලෙසින් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ව්‍යාප්ත කිරීම පර්යේෂණයේ මූලික අරමුණ විය. 1993 වර්ෂයේ දී සිදු කළ මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන්ට සමගාමීව උපාධිධාරීන් දොළොස් දෙනෙකු පුහුණු ව ලැබීය. 1992- 1993 වර්ෂයන්හි සිදු කළ මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන් “ගාලු වරාය ව්‍යාපෘතිය” අදියර i හා ii ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කළේය. 1997 වර්ෂයේ දී ගාලු වරාය ආශ්‍රිතව මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයක් සිදු කළ අතර ගාලු වරාය සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය සඳහා පුරාවිද්‍යා ඇගයීම් (AIA) වාර්තාවක් සකසීම එහි මූලික අරමුණ විය. පුහුණුව ලැබූ උපාධිධාරීන් සඳහා විවෘත ජලය කිමිදුම් සහතිකය (PADI) ලබාගැනීම හා මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ යටිතල පහසුකම් වර්ධනය කිරීම පර්යේෂණයේ අතුරු එලයන් වේ. 1997 වර්ෂයේ දී බටහිර ඕස්ට්‍රේලියානු කෞතුකාගාරය මගින් සයිට් ස්කෑන් සෝනාර් හා මැග්නටෝමීටර් භාවිතයෙන් ගාලු මුහුදු පතුල ගවේෂණය කළ අතර එහි දී දියයට පුරාවිද්‍යා ක්ෂේත්‍ර 26ක් පවතින බවට ස්ථාවර කර ගැනීමට හැකි විය. 1997-1999 කාල සීමාව තුළ මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණ අදියර කිහිපයක් ගෙන ගිය අතර ඒ සඳහා බටහිර ඕස්ට්‍රේලියානු කෞතුකාගාරයේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා විශේෂඥයින් සමඟ දේශීය කණ්ඩායම පුහුණුවීම් කටයුතුවල නිරත වූහ.

1993-1997 වර්ෂයන් තුළ හඳුනා ගත් ඇවොන්ඩිස්ටර් (සැදැනරුව) පුරාවිද්‍යා ස්ථානය ආශ්‍රිතව 2001-2004 කාල පරාසය තුළ පර්යේෂණ සිදු කළ අතර නෙදර්ලන්ත ආධාර මෙම පර්යේෂණය සඳහා හිමි විය. නෙදර්ලන්ත ඇමිස්ටඩෑම් කෞතුකාගාරය, බටහිර ඕස්ට්‍රේලියානු කෞතුකාගාරය ආදී විදේශීය හා දේශීය ආයතනයන්ගේ විද්‍යාර්තීන් පර්යේෂණය සඳහා සහභාගී විය. නාවික පුරාවිද්‍යා සංගමයේ (Nautical Archaeology Society/ NAS) න්‍යායික රාමුව යටතේ ඇවොන්ඩිස්ටර් නෞකාව ආශ්‍රිත කැණීම් 3ක් සිදු කළ අතර NAS III II යන පාඨමාලාවන් සඳහා සහභාගිවීමට දේශීය පුහුණු වන්නන් සඳහා අවස්ථාව උදා විය. 2004 වර්ෂයේ දෙසැම්බර් මස 26 දින ඇති වූ සුනාමි ව්‍යසනයෙන් මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයට විශාල හානියක් සිදු වූ අතර නෙදර්ලන්තය, බටහිර ඕස්ට්‍රේලියානු කෞතුකාගාරය හා ඕස්ට්‍රේලියානු මුහුදු පුරාවිද්‍යා ආයතනයන්ගේ ආධාරයෙන් යළි නගා සිටුවී සිටිය හැකි විය. 2001 වර්ෂයේ දී මුහුදු පුරාවිද්‍යා යුනෙස්කෝ හමුව විනයේ දී පවත්වන ලද අතර ඒ සඳහා ශ්‍රී ලංකාවෙන් නියෝජිතයන් දෙදෙනෙකු සහභාගී විය. ඒ වන විට හඳුනා ගෙන පැවති මුහුදු පුරාවිද්‍යා කෞතුක 26 යුනෙස්කෝ සම්මුතියට ඇතුළත් විය. ආසියානු ශාන්තිකර කලාපයේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා මධ්‍යස්ථානයක් පිහිටුවීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාවට යුනෙස්කෝ ආයතනය විසින් ඩොලර් මිලියනයක මුදලක් පරිත්‍යාග කරන ලදී. එම ආධාර යටතේ 2006, 2007 හා 2008 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ පැවති අන්තර්ජාතික මුහුදු පුරාවිද්‍යා පුහුණු වැඩමුළු, ICROM වැඩමුළුව හා යුනෙස්කෝ උසස් මුහුදු පුරාවිද්‍යා පාඨමාලාව, 2009 වර්ෂයේ දී ඕස්ට්‍රේලියානු ආධාර මත ෆ්ලින්ඩර්ස් විශ්වවිද්‍යාලයේ පුරාවිද්‍යා හා මුහුදු පුරාවිද්‍යා අංශයේ පාඨමාලාව, 2009 වර්ෂයේ දී තායිලන්තයේ පවත්වන ලද යුනෙස්කෝ පළමු හා දෙවන පදනම් පාඨමාලාව හා GIS පිළිබඳ පළමු උසස් පාඨමාලාව, 2011 වර්ෂයේ තායිලන්තයේ දී පවත්වන ලද කෞතුකයේ දී ම (*In situ*) සංරක්ෂණ පාඨමාලාව සඳහා ලාංකේය මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකයේ විද්‍යාර්තීන් සහභාගී වූහ.

2010 වර්ෂයේ දී ඉන්දියාවේ දී පවත් වන ලද මුහුදු පුරාවිද්‍යා සමුළුව,
2011 වර්ෂයේ දී පිලිපීනයේ මැතිලා නගරයේ දී පවත්වන ලද මුහුදු
පුරාවිද්‍යා සමුළුව, 2013 විංගලන්තයේ පවත්වන ලද ලෙයිස්ටර් විශ්ව
විද්‍යාලයේ පුරාවිද්‍යා සමුළුව සඳහා ඒකකයේ විද්‍යාර්ථීන් පර්යේෂණ
පත්‍රිකා ඉදිරිපත් කොට ඇත.

**මුඛ්‍ය පද - මුහුදු පුරාවිද්‍යාව, මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය, ඇවොන්ඩිස්ටර්,
මුහුදු පුරාවිද්‍යා පුහුණු පාඨමාලා, මුහුදු පුරාවිද්‍යා සමුළුව**

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය හා මුහුදු පුරාවස්තු සංරක්ෂණය

කේ. වයි. ගාමිණී සමන්, ප්‍රධාන පුරාවස්තු සංරක්ෂක, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල

1992 වර්ෂයේ දී බටහිර ඕස්ට්‍රේලියානු කෞතුකාගාරය, නෙදර්ලන්ත ඇමස්ටර්ඩන් කෞතුකාගාරය, ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනය හා ජේරුදෙනිය විශ්වවිද්‍යාලය එකමුතුවෙන් විධිමත් මුහුදු පුරාවිද්‍යාත්මක ගවේෂණයක් ගාලු වරාය ආශ්‍රිතව ක්‍රියාත්මක කෙරිණි. උණවටුන නුයිට් ගෙඩාවීට් (Nooit Gedacht) හෝටලයේ නේවාසිකව සිට මෙම පර්යේෂණය ආරම්භ කළ අතර එහි පිහිටුවා ගත් තාවකාලික රසායනාගාරයේ දී හමු වූ මුහුදු පුරාවස්තු සංරක්ෂණය කළේය. දේශීය සංරක්ෂකයන් පුහුණු කිරීම පර්යේෂණයන් ඔස්සේ සිදු වූ වැදගත් ක්‍රියාවලියක් වූ අතර ලෝහ, සෙරමික් , දැව ආදී පුරාවස්තු සංරක්ෂණය සඳහා පුහුණුව ලබාදීම සිදුවිය. 1992-1996 වර්ෂයන් ආශ්‍රිතව වරින් වර ගෙනගිය පර්යේෂණ අදියරයන් ඔස්සේ හමු වූන පුරාවස්තු සංරක්ෂණය කළ අතර දීර්ඝ කාලීන සංරක්ෂණයන් මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ අනුරාධපුර ප්‍රධාන රසායනාගාරයේ දී සිදුකරන ලදී. සංරක්ෂණය කරන ලද පුරාවස්තු ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවට භාර කළේය. කුඩා හා විශාල පරිමාණයේ පුරාවස්තු රැසක් මෙම පර්යේෂණයන්ගෙන් අනාවරණය වූ අතර හමු වූ ශිලාමය නැංගුරම් ඒ අතරින් ප්‍රධාන වේ. 1996 වර්ෂයේ දී විශාල පරිමාණයේ මුහුදු පුරාවස්තු සංරක්ෂණය ආරම්භ වූ අතර ඒ සඳහා මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය ආශ්‍රිත පරිශ්‍රයේ ඉදිකරන ලද විශාල ටැංකි භාවිතයට ගන්නා ලදී. ඇතැම් පුරාවස්තු සංරක්ෂණය සඳහා ලාංකේය සංරක්ෂණ රසායනාගාර පහසුකම් ප්‍රමාණවත් නොවන අවස්ථාවන්හි දී විදේශීය සහාය ලබාගැනීමට අවශ්‍යය විය. එහි දී බටහිර ඕස්ට්‍රේලියා සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය වැනි ආයතනයන්ගේ සහයෝගය ලබාගත්තේ ය.

2001 වර්ෂයේ දී ආරම්භ කරන ලද ඇවොන්ඩිස්ටාර් (සැදුනරුව) ව්‍යාපෘතිය ලාංකේය මුහුදු පුරාවිද්‍යා සංරක්ෂණ ඉතිහාසයේ හැරවුම් ලක්ෂය ලෙසින් හැඳින්විය හැකිය. මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය යටතේ විධිමත් පුරාවස්තු සංරක්ෂණ රසායනාගාරයක් පිහිටුවීම හා විධිමත් සංරක්ෂකයන් පුහුණුව සඳහා බඳවා ගැනීමට තීරණය විය. මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥයන් හා සංරක්ෂකයන් පුහුණු කිරීම ඇවොන්ඩිස්ටාර් ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රධාන යෝජනා අතර විය. මුහුදු පුරාවස්තු ගොඩගන්නා අවස්ථාවේ සිට ප්‍රදර්ශන අවස්ථාව දක්වා සිදු කරන සියලු සංරක්ෂණ ක්‍රමවේදයන් හා විවිධ අමුද්‍රව්‍ය මගින් නිර්මිත පුරාවස්තු සඳහා භාවිතා කරන සංරක්ෂණ ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳව මහා පුහුණුවක් ලබා දෙන ලදී. 2004 වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 26 දින ඇතිවුණු සුනාමි ව්‍යවසනයෙන් සංරක්ෂණ රසායනාගාරය ඇතුළු මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය විනාශ වුණු අතර සංරක්ෂණය කරමින් පැවති පුරාවස්තු 2700 කින් සොයා ගැනීමට හැකිවූයේ 700ක් පමණ ය. නෙදර්ලන්ත ආධාර මත නැවත රසායනාගාරය ගාලු කොටුව ආශ්‍රිත සමෘද්ධි ගොඩනැගිල්ලේ පිහිටුවන ලදී. 2006 හා 2008 වර්ෂවල දී පවත්වන ලද පළමු හා දෙවන යුනෙස්කෝ මුහුදු පුරාවිද්‍යා කෙරු පාසල ශ්‍රී ලංකාවේ පැවැත්වුණු අතර එහිදී මුහුදු පුරාවිද්‍යාව හා සංරක්ෂණය පිළිබඳ පුහුණු වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක විය. ඒ සඳහා දේශීය සංරක්ෂකයන් කිහිප දෙනෙකු ද සහභාගි වීම විශේෂිත කරුණකි. 2009 වර්ෂයේ දී සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය ආරම්භ කිරීමට කටයුතු සම්පාදනය වූ අතර ඒ සඳහා අවශ්‍ය පුරාවස්තු සංරක්ෂණය කොට බාරදීම සිදු විය. නව කෞතුකාගාර සංකල්ප අනුව යමින් මුහුදු පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය ආශ්‍රිතව ප්‍රදර්ශන සංරක්ෂණ රසායනාගාරයක් ආරම්භ කළ අතර එහි අරමුණ මහජනතාව වෙත මුහුදු පුරාවස්තු සංරක්ෂණය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාදීම ය. 2012 වර්ෂයේ පෙබරවාරි මස මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල විසින් සංරක්ෂණය

පිළිබඳව පුහුණු වැඩසටහනක් අනුරාධපුර ප්‍රධාන රසායනාගාරයේ දී පවත්වන ලදී. එහි දී මුහුදු පුරාවස්තු සංරක්ෂණය පිළිබඳව දේශන කිහිපයක් සංවිධානය විය.

ප්‍රමුඛ පද- මුහුදු පුරාවිද්‍යාව, මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය, මුහුදු පුරාවස්තු , සංරක්ෂණය

“සැඳෑ තරුව” (ඇවොන්ඩිස්ටර්) නෞකාවෙන් හමු වූ දැවමය පුරාවස්තු සංරක්ෂණය

ටී. කමල් කුමාර ද සොයිසා, පුරා වස්තු සංරක්ෂණ නිලධාරී, මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය, ගාල්ල ව්‍යාපෘතිය, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල

2001 වර්ෂයේ මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය ස්ථාපිත කිරීමෙන් දෙවසරකට පසු ගාලු වරාය ආශ්‍රිතව සිදු කරන ලද මුහුදු පුරාවිද්‍යා ගවේෂණයෙන්, වසර 400ක් පමණ පැරණි “සැඳෑ තරුව” ලෙසින් හඳුන්වන මුහුදු බත් වූ දැවමය නෞකාව සොයා ගැනීමට ලාංකේය මුහුදු පුරාවිද්‍යා හා විදේශීය ගවේෂණ කණ්ඩායමට හැකි විය. නෞකාව ආශ්‍රිතව සිදු කළ මුහුදු පුරාවිද්‍යා කැණීම් වලින් හමු වූ කාබනික හා අකාබනික ද්‍රව්‍ය වලින් නිර්මිත පුරාවස්තු අතර දැව වලින් නිර්මිත පුරාවස්තු ද සුවිශේෂී ස්ථානයක් ගනී. හමු වූ පුරාවස්තු අතර දැවයෙන් නිර්මිත නැවේ බඳ කොටස්, තට්ටුව, හැටට අදාල වෙනත් ආම්පන්න, පුද්ගලික ප්‍රයෝජනය සඳහා භාවිතා කරන ලද භාණ්ඩ සහ වෙනත් විවිධ වර්ගයේ පුරාවස්තූන් ද මේ අතර වේ. මෙම පුරාවස්තූන් වසර ගණනාවක් මුහුදු පත්ල මත තිබීම, අසම්පූර්ණ හා පූර්ණ ලෙස වැළලී තිබීම හේතුවෙන් ඒවා විවිධ ප්‍රමාණයන්ගෙන් දිරාපත් වී පැවතිණි. මෙවැනි තත්ත්වයේ පවතින දැවමය පුරාවස්තු විවෘත අවකාශයේ තැබීමේ දී අවශේෂණය වූ මුහුදු ජලය ඉවත් වීම හේතුවෙන් පුරාවස්තූන්ගේ විනාශය තවදුරටත් සිදු වන බැවින් කිසිදු සංරක්ෂණ ප්‍රතිකාරයක් නොමැතිව පුරාවස්තූන් සාමාන්‍ය පරිසරයට නිරාවරණය කළ නොහැකිය. සංරක්ෂණ න්‍යායන්ට අනුකූලව පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක ආරක්ෂා කර ගනිමින් පුරාවස්තුවේ තවදුරටත් සිදුවිය හැකි විනාශය අවම කිරීමට සුදුසු ක්‍රියාමාර්ග සැලසුම් කළ යුතුය. එනම් ඉතා සුරක්ෂිතව තෙතමනය රඳවා ගනිමින් රසායනාගාරයට රැගෙන ආ පුරාවස්තූන් දිරාපත් වූ ප්‍රමාණය මත විශ්ලේෂණය, වාර්තාකරණය, මූලික පිරිසිදු කිරීම, යෝජිත සංරක්ෂණ ආරම්භ කිරීම සංරක්ෂණ ක්‍රියාකාරකම් සිදු කළ අතර

ආදි සංරක්ෂණ ක්‍රියාකාරකම් සිදු කළ අතර ලවණ ඉවත් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සිදුකරමින් පවතින අවස්ථාවේ දී පුරාවස්තුව මත තැන්පත්ව තිබූ කැල්සියම් කාබනේට්, ලෝහමය විධාදන ඵලයන් ආදී දිය නොවන ලවණ කොටස් සහ මුහුදු පැළෑටි හා ජීවීන්ගේ අවශේෂ කොටස් ඉවත් කිරීම සඳහා යාන්ත්‍රික සහ රසායනික ක්‍රමවේදයන් භාවිතා කරන ලදී. පිරිසිදු කිරීම හා ලවණ ඉවත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියට බදුන් කළ පුරාවස්තු පොලිඑතිලීන් ග්ලයිකෝල් (PEG) ප්‍රතිකාරකය භාවිතා කර ස්ථාවර කරන ලදී. එහි දී දැවමය පුරාවස්තු අවශේෂණය කර ගත් ජලයෙන් 80%ක පමණ ප්‍රමාණයක් PEG අණු වලින් ප්‍රතිස්ථාපනය කරයි. එවිට දැවයේ සෛල තුළ PEG අණු පැවතීම හේතුවෙන් පුරා වස්තුව විවෘත අවකාශයේ තැබීමේ දී සිදුවිය හැකි භෞතික විපර්යාසයන් අවම වේ. PEG ප්‍රතිකාරකයේ දී පුරාවස්තු ගිල් වූ PEG 400 ද්‍රාවණයේ සාන්ද්‍රණය 5% සිට 70% දක්වා සති 90ක දක්වා වූ කාල පරාසය තුළ වැඩි කරනු ලැබේ. දෙවන පියවර වශයෙන් ස්පටික තත්වයේ පවතින PEG 4000 හි ද්‍රාවණය පිළියෙල කර එහි සාන්ද්‍රණය 10% සිට 30% දක්වා සති 36ක කාල පරාසයක් තුළ වැඩි කර පුරාවස්තු ද්‍රාවණයෙන් ඉවත් කරන ලදී. PEG ද්‍රාවණය පිළියෙල කිරීම සඳහා ජලය සමඟ බෝරික් ඇසිඩ් හා සෝඩියම් බෝරේට් මිශ්‍රණය දිලීර නාශකයක් ලෙස යොදාගන්නා ලදී. මෙසේ ප්‍රතිකාර කරන ලද පුරාවස්තු තුළ 10-20% ප්‍රමාණයක ජලය පැවතිය හැකි අතර පාලන තත්වයේ පවතින ශීතකරණ කුටීරයක් තුළ ක්‍රමානුකූලව එම ජල ප්‍රමාණය ඉවත් කර උෂ්ණත්වය සෙල්සියස් අංශක 20-22, ආලෝක තීව්‍රතාව ලක්ස් ඒකක 75 ට අඩු හා සාපේක්ෂ ආර්ද්‍රතාවය 50% යටතේ ප්‍රදර්ශනය කිරීමට සැලසුම් කරන ලදී.

ප්‍රමුඛ පද - ඇවොන්න්ඩ්ස්ටාර්, දැවමය මුහුදු බත්වූ පුරාවස්තු සංරක්ෂණය, ලවණ ඉවත්කිරීම, පොලිඑතිලීන් ග්ලයිකෝල් (PEG)

සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය ආරම්භය, විකාශය හා නව ප්‍රවණතා

ලසන්තා ද සිල්වා, කැණීම් පරීක්ෂක, සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය, ගාල්ල ව්‍යාපෘතිය

මුහුදු පුරාවිද්‍යාත්මක ගවේෂණය, කැණීම, සංරක්ෂණය, කෞතුකාගාර ප්‍රදර්ශනය හා ප්‍රකාශනය යන ප්‍රධාන අංශ ඔස්සේ මුහුදු පුරාවිද්‍යාවේ විෂය පථය නිර්මාණය වී ඇත. 1992 වර්ෂයේ සිට ගාල්ල මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය හා සම්බන්ධව සිදුකළ විවිධ මුහුදු පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන් සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය නිර්මාණය සඳහා බලපාන ලදී. 2001 වර්ෂයේ දී ආරම්භ කරන ලද ඇවොන්ඩ්ස්ටර් (සැඳෑතරුව) ව්‍යාපෘතිය ඔස්සේ විකඟ වූ රෙගුලාසිවලට අනුව පර්යේෂණයේ දී හමු වූ මුහුදු පුරාවස්තු සංරක්ෂණයෙන් පසුව ගබඩා කිරීම හා මහජන ප්‍රදර්ශනය සඳහා කෞතුකාගාරයක් ඉදිකිරීමට යෝජනා විය. නෙදර්ලන්ත ඇමස්ටර්ඩෑම් ඉතිහාස කෞතුකාගාරයේ ආධාරය මත ගාලු කොටුව ආශ්‍රිත පැරණි ඕලන්ද බඩු ගබඩා ගොඩනැගිල්ල (Dutch warehouse) කෞතුකාගාරය සඳහා යොදවා ගැනීමට යෝජනා විය. 2001 වර්ෂයේ දී මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලට පවරා ගැනීමේ දී ගොඩනැගිල්ල ආශ්‍රිතව කලාප අධ්‍යාපන, ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීම හා සුරාබඳු යන රාජ්‍ය ආයතන පවත්වා ගෙනයන ලදී. 2006 වර්ෂයේ දී ඕලන්ද ගබඩා ගොඩනැගිල්ලේ වාස්තු විද්‍යාත්මක සංරක්ෂණය ආරම්භ කළ අතර 2009 වර්ෂයේ දී නිමාවට පත්විය. මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනය හා මොරටුව විශ්ව විද්‍යාලය ආදී ආයතන විකේව කෞතුකාගාරය සැලසුම් කිරීම සිදු කළ අතර 2010 වර්ෂයේ මාර්තු මස 4වන දින ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රථම සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය ලෙස මහජනතාව සඳහා විවෘත විය. මුහුදු පුරාවිද්‍යාව හැඳින්වීම, විවිධ කාලවකවානු වල හමුවන ද්‍රව්‍යාත්මක සාධක සමඟ ශ්‍රී ලංකා අන්තර්ජාතික සබඳතා, ආර්ථික, සමාජීය, දේශපාලන, අංශයන්ගේ වෙනස් වීම් හා ශ්‍රී ලාංකේය

සමාජයට ඒ ඔස්සේ ඇති වූ ආහාමය හා ඇවොන්ඩිස්ටර් ගිලිණු නොකාව යන ප්‍රධාන තේමාවන් ප්‍රදර්ශන මැදිරි හතරක් තුළ නිරූපණය කොට ඇත. තොරතුරු මධ්‍යස්ථානය, ශ්‍රවනාගාරය, ග්‍රන්ථ හා අනුරූ මිල දී ගැනීමේ මධ්‍යස්ථාන ආදී සේවාවන් සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය මගින් ලබා ගැනීමේ හැකියාව ඇත. මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය සිදු කරන සාගර පත්ලේ පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන් පිළිබඳ විඩියෝ දර්ශන මහජනතාවට ප්‍රදර්ශනය හා ඒ ඔස්සේ දැනුවත් කිරීම, තොරතුරු මධ්‍යස්ථානය මගින් සිදුකරන සේවය වේ. කෞතුකාගාරයට වසරක් පිරීම නිමිතිකොට ගෙන “කෞතුකාගාරය ළමා ඇසින්” යන චිත්‍ර ප්‍රදර්ශනය දකුණු පළාත් පාසල් සිසුන් සහභාගීත්වයෙන් සිදුකරන ලදී. සමුද්‍ර කෞතුකාගාරය පාසල් ළමුන් අතරට ගෙනයාම වීම් මූලික අරමුණ විය. කෞතුකයේ ප්‍රවීණ විද්‍යාර්ථීන් සම්බන්ධ කර ගනිමින් පුරාවිද්‍යාව හා වෙනත් විෂයන් සම්බන්ධ මාසිකව ශාස්ත්‍රීය දේශනයක් කෞතුකාගාරය මගින් ක්‍රියාත්මක වේ. පාසල් හා විශ්වවිද්‍යාල සිසුන්, රාජ්‍ය ආයතන නිලධාරීන් හා සාමාන්‍ය ජනතාව මේ සඳහා සහභාගි කරගනු ලැබේ. මසකට වරක් පවත්වන ලද ශාස්ත්‍රීය දේශන අළලා “පාර-සමුද්‍රිකා” නමින් ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථයක් වළි දැක්වීමට නියමිතව ඇත. මහාචාර්ය සෙනරත් පරණවිතාන සියවැනි ජන්ම දිනය සැමරීම මූලික කරගනිමින් “මහැදුරු ආවර්ජනා” නමින් අධ්‍යාපන ප්‍රදර්ශනයක් සංවිධානය කළ අතර වීහිදී “හේ සෙනරත් පරණවිතාන නම් විය” උපහාර ග්‍රන්ථය ප්‍රකාශයට පත්කළේ ය. සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය මහජනතාව වෙතට සමීප කිරීමේ මූලික අරමුණ ඇතිව “සමාජ සත්කාරක සේවා” වැඩසටහන සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය මගින් ක්‍රියාත්මක කරන විශේෂ වැඩසටහනක් වේ. කෞතුකාගාරයෙන් වන සේවාව ඇත දුර බැහැර ප්‍රදේශයන් වෙතට ගෙනයාමේ අරමුණින් ජංගම කෞතුකාගාරයක් ආරම්භ කිරීමට යෝජනා වී ඇත. “පුරාවස්තු ප්‍රදර්ශන අලුත්කිරීම” යන සංකල්පය අනුව යමින් ඇවොන්ඩිස්ටර් නොකාව හා සම්බන්ධ දැව, ලෝහ, මෘදුමය ආදී පුරාවස්තු රැසක් ප්‍රදර්ශනය කිරීමට සැලසුම් කර ඇත.

පහත මාලය පිටවීම් දොරටුව ආශ්‍රිත අවකාශය තුළ ආපනාශාලා හා වෙනත් අලෙවිසැල් පිහිටුවීමට යෝජනා වී ඇත.

ප්‍රමුඛ පද- මුහුදු පුරාවිද්‍යාව, පැරණි ඕලන්ද බඩු ගබඩාව, සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය, මුහුදු පුරාවස්තු , ඇවොන්ඩ්ස්ටර්

සංවිධායක මණ්ඩලය

ඩබ්.එම්.චන්ද්‍රරත්න

ස්ථාන භාර නිලධාරී

සමුද්‍ර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය

071-4498382

Chandrarathne7@yahoo.com

එස්. එම්. නන්දදාස

පර්යේෂණ නිලධාරී- මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥ

nandadasa@yahoo.com

071-8101176

ඒ. එම්. ඒ. දයානන්ද

පර්යේෂණ නිලධාරී- මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥ

amadayananda@yahoo.com

077-1614657

රසික මුතුකුමාරණ

පර්යේෂණ නිලධාරී- මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥ

muthurasika@gmail.com

071-8100698

කේ. වයි. ගාමිනී සමන්

ප්‍රධාන සංරක්ෂක - පුරාවස්තු

gaminisaman@yahoo.com

071-4423435

ටී. කමල් කුමාර ද සොයිසා

සංරක්ෂක නිලධාරී- පුරාවස්තු

kamalzoysa@yahoo.com

072-4659893

ඩබ්. ඒ. නිශ්ශංක

සංවර්ධන සහකාර

071-1385938

බී. ලසන්තා ප්‍රියන්ති ද සිල්වා

කැණීම් නිලධාරී

Lasanthasilva79@yahoo.com

කේ. ජී. චමල්

පර්යේෂණ සහායක

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය

chamalgamage@yahoo.com

077-2321844

ඉන්දික යූ. හේවගේ

පර්යේෂණ සහායක

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය

hewageindika@gmail.com

071-3512386

ඩබ්. එම්. එස්. පී. කරුණාරත්න

පර්යේෂණ සහායක

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය

sameeramaritime@yahoo.com

077-2390682

ඩබ්. එච්. රුක්ෂාන් ප්‍රියන්දන

පර්යේෂණ සහායක

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය

rukshanpriyandana@gmail.com

071-4990457

කේ. ජී. මහින්ද කරුණාරත්න

පර්යේෂණ සහායක

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය

mahindakandy222@gmail.com

071-9945046

ඩබ්. එච්. නදීකා කුමාරි

පර්යේෂණ සහායක

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය

whnadeekakumari@gmail.com

077-8421548

කේ. එල්. චේතනා ලියනගේ

පර්යේෂණ සහායක - කෞතුකාගාර

chethana-liyanage@yahoo.com

අචලා පතිරගේ

පර්යේෂණ සහායක - කෞතුකාගාර

apathirage87@yahoo.com

077-1051868

එස්. ආර්. චම්ලා කුමාරි

පර්යේෂණ සහායක

මුහුදු පුරාවිද්‍යා ඒකකය

Ckrathnayaka15@gmail.com

071-2324839

වැඩසටහන් විස්තරය

පෙ.ව 09.30-09.40 - අමාත්‍යවරුන් හා විශේෂ අමුත්තන්
උඩරට නර්තන හා හේරිවාදන සහිත
පෙරහැරින් පිළිගැනීම

පෙ.ව 09.40-09.45- ප්‍රදර්ශනය විවෘත කිරීම

පෙ.ව 09.45-09.55- අමාත්‍යවරුන් හා විශේෂ අමුත්තන්
බුලත් දී පිළිගැනීම, අසුන් ගැන්වීම

පෙ.ව 09.55-10.00 ජාතික ගීය වාදනය

පෙ.ව 10.00-10.10 මංගල හේරි වාදනය සහිතව පොල්තෙල්
පහන දැල්වීම

පෙ.ව 10.10-10.11 ජාතියේ විරුවන් වෙනුවෙන් විනාඩියක
හිශ්ඤඛිදතාව

පෙ.ව 10.11-10.20- පිළිගැනීමේ හා උත්සවයේ අරමුණ
පැහැදිලි කිරීමේ කථාව- ස්ථානභාර
නිලධාරී, මුහුදු පුරාවිද්‍යාඥ
ඩබ්ලිව්.එම්. චන්ද්‍රරත්න මහතා

පෙ.ව 10.20-10.40 ආරාධිත දේශකතූමාගේ කථාව-
ලෙග්ටිනට් කමාන්ඩර් සෝමසිරි
දේවේන්ද්‍ර මහතා

පෙ.ව 10.40-10.50 මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ අධ්‍යක්ෂ
ජනරාල්තුමාගේ කථාව - මහාචාර්ය,
පුරාවිද්‍යාඥ ගාමිණී අධිකාරී

පෙ.ව 10.50-11.00 සංස්කෘතික හා කලාකටයුතු අමාත්‍ය
ගරු ටී. ඩී. ඒකනායක මැතිතුමාගේ
කථාව

පෙ.ව 11.00-11.10- ස්තූති කථාව- රුක්ෂානි ප්‍රියන්දන මහතා

පෙ.ව 11.10-11.30- **උද්‍යාන තේ පානය**

පෙ.ව 11.30-12.30- ගාලු මුහුදේ සිට ගාලු කොටු පවුර
හැරඹීමේ බෝට්ටු සංචරණය (විශේෂ
අමුත්තන් සඳහා)

පෙ.ව 11.30-12.00 **පළමු දේශන වාරය**

මුහුදු පුරාවිද්‍යාවේ ආරම්භය හා විකාශය:
1960-1992

පෙ.ව 12.00-12.30 **දෙවන දේශන වාරය**

මුහුදු පුරාවිද්‍යා විකාශයේ දශක දෙකක
පර්යේෂණ -1992-2013

ප.ව 12.30-01.30- **දිවා ආහාරය**

ප.ව 01.30-02.00- **තෙවන දේශන වාරය**

මුහුදු පුරාවිද්‍යාව හා අන්තර්ජාතික
සබඳතා හා වැඩමුළු

ප. ව 02.00-02.30- **සතර වන දේශනය**

මුහුදු පුරාවිද්‍යාව හා සංරක්ෂණය

ප.ව 02.30-02.50- **සවස තේ පානය**

ප.ව 02.50-03.20- **පස්වන දේශන වාරය**

මුහුදු පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයේ
ආරම්භය, විකාශය හා නව ප්‍රවණතා

ප.ව 03.20-00 - වැඩසටහන් හිමාව